

Efnisorð: "Liturgical books"

1 Guðspjöll og pistlar

Helgisíðabók

Guðspioll | og Pistlar sem lesen | verda Aared vm kring, | j Kyrkiu Søfn | udenum | A | Suñ udøgum og þm̄ | Hætjidis Døgū, sem halld | ner eru, epter Ordi | nantionne. | Prentad ad nyiu, a Hool | um j Hiallta Dal | Anno | – | 1638.

Útgáfustaður og -ár: Hólar, 1638

Umfang: A-R. [272] bls. 8°

Útgáfa: 3

Viðprent: „Historia Pijnuñ ar og Daudans DROTTins vors Jesu Christi, wt af fiorū Gud spialla mōnnōnum saman leseñ .“ P3a-R8b.

Varðveislusaga: Eitt eintak þekkt er í bókasafni Cornell-háskóla.

Efnisorð: Guðfræði ; Helgisíðabækur

Skreytingar: Myndskreyttur rammi á titilblaði.

Bókfræði: Halldór Hermannsson (1878-1958): Icelandic books of the seventeenth century, *Islandica* 14 (1922), 36-37.

2 Handbók presta

Helgisíðabók

Handbók Presta, innihaldandi Guðspjöll og Pistla, med tilheyrandi Collektum og Bænum, sem í Islands Kirkjum lesast árid um kring á Sunnu- og Helgi-dögum. Svo fylgir einnig Vegleidsla um Barna-skírn, Hjóna-vígslu, Vitjun Sjúkra og Greftrun Framlidinna, m. fl. Videyar Klaustri, 1826. Prentud á kostnad Islands konúnglegu Vísinda Stiptunar, af Fakt. og Bókþryckjara Schagfjord.

Auka titilsíða: „Vegleidsla fyrir Presta, I. Um Barna-skírn í Kirkjunni. II. – Heima skírd Børn. III. – Barns-sængur-konur. IV. – Yfirsetu-konur. V. – Kirkju-leidslu qvenna. VI. – Opinbera aflausn. VII. – Vitjun sjúkra. VIII. – Freistada. IX. – Fátga. X. – Hjónabandid. XI. – Greftranir framlidinna. (Eptir Konungs Kristjáns V. Kirkju-Ritual.)“ 281. bls.

Útgáfustaður og -ár: Viðey, 1826

Förleggjari: Landsuppfræðingarfélagið

Prentari: Guðmundur Jónsson Skagfjörð (1758-1844)

Umfang: 358 bls. 12°

Viðprent: „Jesú Krists Píslar Saga, epter þeim fjórum Guðspjallamōñ um samanlesin.“ 200.-240. bls.

Viðprent: „Bæn eptir Prédikun, sem eptir konúnglegri Tilskipun á ad lesast á øllum Sunnu- og Helgi-dögum, þegar ecki er bodid ad brúka adrar Bænir.“ 241.-250. bls.

Viðprent: „Bæn, sem brúkast á vid Barna Confirmation.“ 250.-266. bls.

Viðprent: „Bæn eptir Prédikun, á þann almennilega Bænadag.“ 267.-280. bls.

Athugasemd: Handbók presta var næst prentuð í Reykjavík 1852.

Efnisorð: Guðfræði ; Helgisíðabækur

Bókfræði: Fiske, Willard (1831-1904): Bibliographical notices 4 (1889), 112.

Rafraenn aðgangur: <https://baekur.is/bok/550127d2-84bf-4b72-8869-a6eee9278d68>

3 Dominicale

[Dominicale. in 8. ... 1609.]

Útgáfustaður og -ár: Hólar, e.t.v. 1609

Umfang: 8°

Varðveislusaga: Útgáfunnar er getið með ofangreindum hætti hjá Finni Jónssyni, sbr. einnig Hálfðan Einarsson. Ekkert eintak er nú þekkt.
Efnisorð: Guðfræði ; Helgisiðabækur
Bókfræði: Finnur Jónsson (1704–1789): *Historia ecclesiastica Islandiæ* 3, Kaupmannahöfn 1775, 378. • Hálfðan Einarsson (1732–1785): *Sciagraphia historiae literariae Islandicæ*, Kaupmannahöfn 1777, 212.

4 **Evangelía, pistlar og kollektur**

Helgisiðabók

Euangelia | Pistlar og Collectur | sem Lesin verda Arid vm | kring j Kirkiu sóf- | nóðinum, a | Suñ u Dögum og þeim Hatijdū, | sem halldnar, eru epter Ordi- | nantionne. | og | Nockrar Bæner, at bidia, | a sierligøstum Hatijd- | um Arsins.

Að bókarlókum: „Þryckt a Holum j Hiallta dal, af | Jone Jons syne, Þañ XII | Dag Februarij. | 1581“

Útgáfustaður og -ár: Hólar, 1581

Prentari: Jón Jónsson (1540–1616)

Umfang: A-R3. [262] bls. 8°

Varðveislusaga: Eitt eintak þekkt er í Háskólabókasafni í Uppsölum, en óheilt; í það vantar A4–5. Í Lbs. 1235, 8vo er uppskrift af bókinni.

Efnisorð: Guðfræði ; Helgisiðabækur

Skreytingar: Myndskreyttur rammi á titilblaði.

Bókfræði: Lbs. 1235, 8vo • Halldór Hermannsson (1878–1958): *Icelandic books of the sixteenth century*, *Islandica* 9 (1916), 27.

5 **Guðspjöll og pistlar**

Helgisiðabók

Guðspiöll | og Pistlar sem lesen | verda Aared vm kring, j | Kirkiu Söfnudenum | A | Suñ udøgum og þeim | Hætjdis Dögum sem halld- | nar[!] eru, epter Ordi | nantionne | Prentad ad nyu, epter | riettre Vtleggingu | ANNO. | M. DC. XVII.

Útgáfustaður og -ár: Hólar, 1617

Umfang: A-T7. [302] bls. 8°

Útgáfa: 1

Vidprent: „Historia Þijunnar og Vpprisunnar Drottens vors Jesu Christi, vt af fiorum Gudspialla Møñ um til samans lesen Par med eirnen Eyding og Nidurbrot Borgarennar Jerusalem, og alls Gydinga Lyds, hid stuttlegasta.“ Q1a–T7b. *Píslarsaga J. Bugenhagens, þýðing Odds Gottskálkssonar*, áður prentuð sérstaklega 1558 og 1596.

Efnisorð: Guðfræði ; Helgisiðabækur

Skreytingar: Myndskreyttur rammi á titilblaði.

Bókfræði: Halldór Hermannsson (1878–1958): *Icelandic books of the seventeenth century*, *Islandica* 14 (1922), 36.

Rafraenn aðgangur: <https://baekur.is/bok/6f297014-b97e-4e31-909f-82521fb865c3>

6 **Dominicale**

Helgisiðabók

DOMINICALE | ÞAD ER | Gudspiöll | OG | PISTLAR | Med almeñ elegum Collectum, | Sem i Kyrkiu- Söfnudenum lesast | Aared umkrijng a Suñ udög- | um og ødrum Helgum og | Hætjides-Dögum. | Hier mz filger stutt Hand | book umñ Barnaskijrn, Hioonavijg- | slu, Siwkra Vitian, Framlideñ a | Jardan og nockud fleira sem | Kieñ emañ legu Embæt- | te vidvikur. | – | Þricht a Hoolum Anno 1725. | Af Marteine Arnoddssyne.

Auka titilsíða: „Ein Almeñ eleg | Handbook | Fyrer Einfalda Presta, | Hvørneñ Børn skal skijra, Hioon | samañ vijgia, Siwkra vitia, Fram- | lidna Jarda, og nockud fleira sem | Kiennemannlegu Embætte | Vidvikur. | O | I. Corinth. 14. Cap. | Laeted alla Hlute Sidsamlega | og Skickanlega framfara ydar a | mille.“ P9a.

Auka titilsíða: „Textar og Bæner | Sem epter þess Stoormegtugasta Arfa | Kongs og Herra, Kongs | CHRISTians Fimta, | Haloflegustu og Gudrækelegustu Be- | falningu, Endurnijadre af Vorum allra | Næ dugasta Arfa Konge og Herra | Kong FRIDERICH Fiorda, | brwkast eiga Aarlega, a almeñ elegū Fø- | stu og Bæna-Deige, sem er sa fioorde | Føstudagur epter Paska. | Eilijfum Gude til Lofs og Dyrdar. | O | Prentad ad Niju a Hoolum i Hiall- | tadal, Anno 1725.“ T10b.

Útgáfustaður og -ár: Hólar, 1725

Prentari: Marteinn Arnoddsson (1675–1747)

Umfang: A-M5, 3:c, M6-X6. [515] bls. 12°
Útgáfa: 3

Víðprent: „Historia Pijnuñ ar og Daudans DROTTens Vors JESV CHRISTI, Vt Af Fioorum GVDspiallamøn unum Samañ leseñ .“ M8a-O8a.

Víðprent: „Historia Vpprisuñ ar Og Vppstigningarennar DRottens vors Jesu Christi, Vt af Fioorum Gudspiallamøn unum Samañ leseñ .“ O8b-P6a.

Víðprent: „Ein good Bæn og Þackargjörð fyrer Christi Pijnu og Dauda.“ P6b-8b.

Víðprent: „Þessu er vidauked wr Hañ s Konglegrar Majestatis Christians þess Fimta Kyrkiu Ritual, af Saal. Mag. PORDE THORlaks Syne, Vtgeingnum ANNO 1685.“ R11b-S5a.

Víðprent: Olearius, Johann Gottfried (1635-1711): „Ein Stutt Bæn. D. IOHannis Olearii. Fyrer Sturladar Mañ eskiur.“ S5a-b.

Víðprent: „Stuttur, Þo Naudsynlegur Vidbæter, Vm Barn-Sængur-Konur Og Kveñ a In leidslu I Kyrkiu. Vtlagdur wr Christiani 5ti. (Hæloflegrar Miñ ingar) Kyrkiu RITVAL.“ S5b-12b.

Víðprent: „Vm Faanga og Odada MENN.“ S12b-T10a.

Víðprent: „WJER FRIDERICH Sa Fioorde ...“ T11a-V2a. Konungsbréf dagsett 11. apríl 1702.

Víðprent: Björn Þorleifsson (1663-1710): „Goodfwse Lesare.“ X1a-4b. Eftirmáli dagsettur 9. febrúar 1707.

Víðprent: „Nockrar Greiner Heilagra Lærefedra Christelegrar Kyrkiu, sem oss kieñ a med hvørium Athuga og Alvørugiefne vier eigum ad lesa Heilaga Ritningu.“ X5a-6a.

Athugasemd: Milli M5 og M6 er skotið inn örk með þessari fyrirsögn: „Þesse Epterfylgiande Vers eiga ad sijngiast af Predikunarstoolnum, adur eñ Gudspialled er Lesed.“ Griporð á M5b er sótt á M6a.

Efnisorð: Guðfræði ; Helgisiðabækur

Rafraem aðgangur: <https://baekur.is/bok/43e7ff99-cc59-443e-826b-a2cb6b71263c>

7 **Dominicale** [Dominicale. in 8. ... 1599.]

Útgáfustaður og -ár: Hólar, e.t.v. 1599
Umfang: 8°

Varðveislusaga: Útgáfunnar er getið með ofangreindum hætti í Finni Jónssyni, sbr. einnig Hálfðan Einarsson. Ekkert eintak er nú þekkt.

Efnisorð: Guðfræði ; Helgisiðabækur

Bókfræði: Finnur Jónsson (1704-1789): *Historia ecclesiastica Islandiæ* 3, Kaupmannahöfn 1775, 378. • Hálfðan Einarsson (1732-1785): *Sciagraphia historiae literariae Islandicæ*, Kaupmannahöfn 1777, 212.

8 **Dominicale**

Helgisiðabók

DOMINICALE | Þad er | Gudspiøll | Og | Pistlar | Med almeñ elegum Collectum, | sem i Kyrkiusøfnudenum lesast | Aared umkring a Suñ udøg- | um og ødrum Helgum og | Hatijdes-Døgum. | Hier mz filger stutt Hand | book um Barnaskijrn, Hioonaviyg- | slu, Siukra vitian Framliden a | Jardan og nockud fleira sem | Kieñ emañ legu Embæt- | te vidvijkur. | - | Þrickt a Hoolum Anno 1706. | Af Marteine Arnoddssyne.

Auka titilsíða: „Ein Almeñ eleg | Handbook | Fyrer einfallda Presta, | Hvørneñ Børn skal skjira, Hioon | samañ vijgia, Siukra vitia, Fram- | lidna Jarda, og nockud fleira sem | Kienne- mannlegu Embætte | vidkiemur. | O | I. Corinth. 14. Cap. | Lated alla Hlute Sidsamlega | og Skickanlega framfara ydar a | mille.“ P9a.

Auka titilsíða: „Textar og Bæner | Sem epter þess Stoormegtugasta Arfa | Kongs og Herra, Kongs | CHRISTians Fimta, | Hæloflegustu og Gudrækelegustu Be- | falningu, Endurnijadre af Vorum allra | Næ dugasta Arfa Konge og Herra | Kong FRIderich Fiorda, | brwkast eiga Aarlega, a almeñ elegu Fø- | stu og Bænadeige, sem er sa fioorde Fø- | studagur epter Paska. | Eilijfum Gude til Lofs og Dyrðar. | O | Prentad ad Niju a Hoolu i Hiall- | tadal, Añ o 1707.“ T10b.

Útgáfustaður og -ár: Hólar, 1706
Prentari: Marteinn Arnoddsson (1675-1747)
Umfang: A-V, 3c6. [492] bls. 12°
Útgáfa: 2

Útgefandi: Björn Þorleifsson (1663-1710)

Víðprent: „Historia Pijnuñ ar og Daudans DROTTens Vors JESV CHRISTI, Vt Af Fioorum GVDspiallamøn unum Samañ leseñ .“ M8a-O8a.

Víðprent: „Historia Vpprisuñ ar Og Vppstigningarennar Drottens vors Jesu Christi wt af fioorum Gudspiallamøn unum samañ leseñ .“ O8b-P6a.

Víðprent: „Ein good Bæn og Þackargjörð fyrer Christi Pijnu og Dauda.“ P6b-8b.

Viðprent: „Þessu er vidauked wr Hañ s Konglegrar Majestatis Christians þess Fimta Kyrkiu Ritual, af Sal. Mag. ÞORDE THORlaks Syne, wtgeingnum Anno 1685.“ R11b-S5a.
Viðprent: Olearius, Johann Gottfried (1635-1711): „Ein stutt Bæn. D. IOHannis Olearii. Fyrer Sturladar Mañ eskiur.“ S5a-b.
Viðprent: „Stuttur, þo Naudsynlegur Vidbæter Vm Barn-Sængur-Konur og Kveñ a Iñ leidslu I Kyrkiu. Vtlagdur wr Christiani 5ti. (Haloflegrar Miñ ingar) Kyrkiu Ritual.“ S5b-12b.
Viðprent: „Vm Fangá og Odada Menn.“ S12b-T10a.
Viðprent: „WJER FRIDERICH Sa Fioorde ...“ T11a-V2a. Konungsbréf dagsett 11. apríl 1702.
Viðprent: Björn Þorleifsson (1663-1710): „Goodfwse Lesare.“ 3c1a-4b. Eftirmáli dagsettur 9. febrúar 1707.
Viðprent: „Nockrar Greiner Heilagra Lærefedra Christelegrar Kyrkiu, sem oss kieñ a med hvørium Athuga og Alvørugiefne vier eigum ad lesa Heilaga Ritningu.“ 3c5a-6a.
Efnisorð: Guðfræði ; Helgisiðabækur
Rafraem aðgangur: <https://baekur.is/bok/09eedbc5-1331-46c4-b6d5-50a826f91a54>

9 **Dominicale**

Helgisiðabók

DOMINICALE | ÞAD ER | Gudspiøll | OG | Pistlar, | Med Almeñ elegum Collectum, sem | i Kyrkiu-Søfnudenum Lesast Ared um | krijng, A Suñ udøgum, og ødrum Haa- | tijdes og Helgedøgum; Pijningar-Hist- | oriu Vors HERRA JESU Christi, Bæn Epter ha- | na, Epter Predikun a Suñ udøgum, Vid | Confirmationina og a Bænadageñ | Hier med fylger Hand-Book fyrer | Prestana, Epter Kyrkiuñ ar Ritual Iñ - | riettud, um Barna-Skijrn og Añ ad, Sem | Prestlegu Embætte vidvijkur, Hvørt | heñ ar Titulus wtvijrsar. | - | Selst Alment Iñ bundiñ 18. Fiskum. | - | Þricket a Hoolum i Hialltadal, | Af Halldore Erikssyne, 1750

Auka titilsíða: „EIN ALMENNELEG | Handbook, | Fyrer Prestana. | Um Skijrnena i Kyrkiuñ e | og Heima. | Um Barn-Sængur og Yf- | ersetu-Konur. | Um Kyrkiu-Leidslu Kveñ a. | Um Opeñ bera Aflausn og | ad vitia Siwkra. | Um Freistada og Fangá. | Um Hionabanded, og hvør | neñ Lijk skal grafa. | Epter Sañ. Kong. CHRISTIANS | Fimta (Haloflegrar Myñ ingar) | Kyrkiu-Ritual. | - | I. Corinth. 14. Cap. | Lated alla Hlute Sidsamlega og Skick- | añ lega frañfara ydar a mille.“ P4b.

Útgáfustaður og -ár: Hólar, 1750

Prentari: Halldór Eiríksson (1707-1765)

Umfang: 3c2, A-U2. [464] bls. 12°

Útgáfa: 4

Útgefandi: Halldór Brynjólfsson (1692-1752)

Viðprent: Halldór Brynjólfsson (1692-1752): „Til Lesarans.“ 3c2a-b. Formáli dagsettur 18. mars 1750.

Viðprent: „HISTORIA Pijnuñ ar Og DAUDANS DRotteñ s Vors JESU CHRISTI, Ut Af Fioorum Gudspialla-Møñ unum Samañ leseñ .“ L1a-M12a.

Viðprent: „Bæn, og Þackargjörd fyrer Christi Pijnu og Dauda.“ M12a-N2a.

Viðprent: „BÆNENN Sem allstadar er tilskipud i Hañ s Konunglegu Majest. Rijkium og Løndum, skule a øllum Suñ udøgum og Helgum, af Prestunum, a Predikunar-Stoolunum, epter Predikun leseñ verda, þa ei er skipad adrar Bæner ad brwka.“ N2a-7b.

Viðprent: „BÆNENN sem brwkast a vid Barnañ a Confirmation.“ N7b-O5a.

Viðprent: „Bæn Epter Predikunena A Kongs-Bænadageñ .“ O5a-P1a.

Viðprent: „Kong FRiderich Fioorda Bref, um þañ Almeñ a Arlega Bæna-Dag, Fioorda Føstudag Epter Paska.“ P1a-4a. Dagsett 11. apríl 1702.

Viðprent: Olearius, Johann Gottfried (1635-1711): „Ein Stutt Bæn. D. IOHANNIS Olearii. Fyrer Sturladar Mañ eskiur.“ S2a-b.

Viðprent: „Hier Epterfylgia Tveir Gooder Lijk-Psalmar.“ T7a-8b.

Viðprent: Sigurður Jónsson (1590-1661): „Bænar-Psalmur um Gooda BURTFØR.“ U1a-2b.

Efnisorð: Guðfræði ; Helgisiðabækur

Rafraem aðgangur: <https://baekur.is/bok/0a13d04e-4f39-44ae-bcf7-b5222a008472>

10 Marteinn Einarsson (-1576)

Ein kristileg handbók

Marteinssálmur

Ein Kristilig | handbog, Isléskud | af Herra Marteine Einar sy- | ne, fyrer keñ imeñ | i Islandi, | ok korrigerud af Doctor Petre | Palladius med þeim hætti, | sem hier finzt I hans | formaala. | O

Að bókarlókum: „Pryckt vti Konungligum stad Kaupen- | hafn af mier Hans Vingard xxii. dag | Februarii Anno Dommini[!] M. D. L. V.“ L7b.

Auka titilsíða: „Almenilig hand- | bok fyrer þinga Presta I | Islande med nockrum. Ser- | monum ok Psalmum, med Sunnu | daga oratium ok nockrum | Pistlum. | M. D. L. V. | O“ A1a.

Auka titilsíða: „Epter fyl- | ger litid Psalma | kuer af heilagre Skrift vt | dregid, og Islenskad | af Herra. | M: E: S: S:“ A1a. Síðara arkatal.

Útgáfustaður og -ár: Kaupmannahöfn, 1555

Prentari: Wingartner, Hans (1528–1559)

Umfang: a4, A-L7, A-F6. [273] bls. 8°

Viðprent: Palladius, Peder (1503–1560): „Petur Palladius Doctor, Til allra Soknapresta ok Salu syrgara, i Islande.“ a1b–4a. Dagsett 6. mars 1555.

Viðprent: Luther, Martin (1483–1546): „Formale docter[!] Martinus Luter ollum kristum[!] leserum Nad ok fridur i Christo vorum Drottne.“ A1b–3b.

Viðprent: Palladius, Peder (1503–1560): „Einn Tractatus med hueriu moti ad einn sokna prestur skal vmganga med sinn almuga þa han predikar fyrer þui P: P: D: MDLiii.“ E6a–F1a. Síðara arkatal.

Viðprent: Palladius, Niels (-1560): „þeim ollum sem eru hard suirdader[!] heyrer þessi til sogn af heilagri ritningu vt dreigen, af, Meaistara[!] Nichulao Palladio, superintendente i skaan ei Ar &c. MDLv.“ F1b–3b. Síðara arkatal.

Viðprent: „Ein agæt huggan ok hugsuolun til allræ[!] þeirra sem sig vilia vidrietta ok betra, ok Gud bidia vm siina nad, af sama meistara vt sett.“ F4a–6a. Síðara arkatal.

Athugasemd: Handbók presta var aftur prentuð í Graduale 1594 og síðar í Helgisiðabók 1658 og oftar.

Efnisorð: Guðfræði ; Helgisiðabækur

Skreytingar: Myndskreyttur rammi á titilblaði. Bókarhnútar, smámyndir eða einkunnarorð.

Bókfræði: Halldór Hermannsson (1878–1958): Icelandic books of the sixteenth century, *Islandica* 9 (1916), 7–10. • Sigurjón Einarsson (1928): „... hvar er nú höfðingi mektugur?“ Lítil samantekt um líkpredikanir

Palladíusar í handbók Marteins Einarssonar, Saga og kirkja, Reykjavík 1988, 149–157. • Arngrímur Jónsson: Fyrstu handbækur presta á Íslandi eftir siðbót. Handbók Marteins Einarssonar, handritið Ny kgl. Saml. 138 4to, Graduale 1594. Lítúrgísk þróunarsaga íslenzkrar helgisiðahefðar á 16. öld, Reykjavík 1992.

11 **Þetta er ein bók með kollektum, pistlum og guðspjöllum**

Helgisiðabók

Guðspjallabók Ólafs biskups Hjaltasonar

ÞETTA ER EIN BOK MED CO[LLE-] | ctum, Pistlum, oc Gudzspiollum, j modurma | li, j kringum arid a Sunno daga, og allar Ha- | tider, epter K. M. Ordinantio j Hola Domkir- | kiu og biskupsdæmi j Islande lesit og sungit, Vpp [biriad] | j Jesu Christi nafn e af mier o verdugū þr[æli D]rotti[ns O] | lafi Hialta syni Anno M D L ij. Eñ nu vtscr[i]fud til þe[ss] | at prentazt, so at aller Keñ e meñ med einu moti lesi og syn | gi j þui hino sama Biskups dæmi alla bodna | helga daga Gudi til lofs, hans kæra Syne | Jesu Christo med helgum Anda til ei- | lifrar dyrdar, eñ ollū Isláds jñ byg | giurum til eilífs gagñ s, salu hial | par, og nytsæmdar, suo at j | ollum Kyrkium verde allt samhliodanda | fyrer vtan alla tuidræg- | ne, Þar hialpe oss | ollum til Gud Fader | fyrer siñ elskuligan | Son Jesum | Christum vorn einka hialp- | ar mañ og fyrer bidiara. | AMEN.

Útgáfustaður og -ár: Breiðabólstaður, e.t.v. 1562

Umfang: A–O+. 4°

Útgefandi: Ólafur Hjaltason (1500–1569)

Vardveislusaga: Prentastaðar og -árs hefur væntanlega verið getið að bókarlókum. Bókin er talin prentuð á Breiðabólstað í Vesturhópi, og ýmsar heimildir nefna prentár 1562. Greinilegastur er vitnisburður Harboes er hann getur bókarinnar „welche er [v: Ólafur biskup Hjaltason] hier im Lande zu Bredebolstad in Westerhoop bey ... Jón Matthiasson ... drucken lassen, die An. 1562. den 5. April ... ans Licht getreten sind ...“ Eitt eintak þekkt er í Konungsbókhöðu í Kaupmannahöfn, en óheilt; titilsíða er ekki stafheil (fyllt hér eftir Bibliotheca Harboiana), og í eintakið vantar B1, B4, D4, alla örkina F, G1 og niðurlag bókarinnar.

Athugasemd: Ljósprentað í Kaupmannahöfn 1933 í Monumenta typographica Islandica 2.

Efnisorð: Guðfræði ; Helgisiðabækur

Bókfræði: Harboe, Ludvig (1709–1783): Kurtze Nachricht von der Isländischen Bibel–Historie, Dänische Bibliothec 8 (1746), 44. • Bibliotheca Harboiana 2 (1784), 93. • Halldór Hermannsson (1878–1958): Icelandic books of the sixteenth century, *Islandica* 9 (1916), 16–17. • Páll Eggert Ólason (1883–1949):

Menn og menntir siðskiptaaldarinnar á Íslandi 2, Reykjavík 1922, 603–604, 614–616. • Páll Eggert Ólason (1883–1949): Upptök sálma og sálmalaga í lútherskum sið á Íslandi, Reykjavík 1924, 25–29. • Halldór Hermannsson (1878–1958): Introduction, Monumenta typographica Islandica 2, Kaupmannahöfn 1933. • Magnús Már Lárusson (1917–2006): Þróun íslenzkrar kirkjutónlistar, Kirkjuritið 20 (1954), 67–81. • Magnús Már Lárusson (1917–2006): Herra Ólafur Hjaltason á Hólum, Kirkjuritið 20 (1954), 163–182. • Magnús Már Lárusson (1917–2006): Guðspjallabók Ólafs Hjaltasonar, Árbók Landsbókasafns 23 (1966), 199–228.

12 Guðspjöll og pistlar

Helgisíðabók

Guðspjöll og Pistlar sem lesen | verda Aared vm kring, j | Kirkiu sófnudenum. | A | Suñ udøgum og þeim | Hatjdis døgum sem halld | nar[.] eru epter Ordi | nantiunne. | – | Prentud enn ad nyu, epter | þeirre fyrre Vtleggingu. | ANNO | M DC XXXI

Útgáfustaður og -ár: Hólar, 1631

Umfang: A–Q7. [253] bls. 8°

Útgáfa: 2

Viðprent: „Historia Pijnunnar og Daudans Drottens vørs Jesu Christi, vt af fiorum Gudspiallamøn̄ ðnum saman lesen.“ O3a–Q7a, P3a–. Píslarsaga J. Bugenhagens, þýðing Odds Gottskálfssonar, áður prentuð sérstaklega 1558 og 1596.

Efnisorð: Guðfræði ; Helgisíðabækur

Skreytingar: Myndskreyttur rammi á titilblaði.

Bókfræði: Halldór Hermannsson (1878–1958): Icelandic books of the seventeenth century, *Islandica* 14 (1922), 36.

Rafraenn aðgangur: <https://baekur.is/bok/5fc4e5af-3729-424c-b8d2-42a0144ca1e1>

13 Guðspjöll og pistlar

Helgisíðabók

Guðspjöll og | Pistlar sem lesenn verda | Aared vm kring j Kyrkiu | Söfnudenum. | A | Sunnudøgum og þeim Hæ | tijdis Døgum, Sem halldner | eru epter Ordinanti | unne. | Rom. 1. v. 16. | Evangelium er Kraptur Guds, sem | Hialplega giører alla þa sem trwa | þar æ. | Prentud enn ad nyiu a | Hoolum j Hialltadal. | Anno. | M.DC.LXX.

Auka titilsíða: „Ein | Almenneleg | Handbook | fyrer einfallda Presta, Huør | neñ Børn skal skjira Hioon samann | vigia, Siukra vitia, Frammlidna | Jarda, og nockud fleira sem | Kieñ emañ legu Embæt | te vid kiemur. | O | 1 Corinth. 14 Cap. | Lated alla Hlute Sidsamlega, og | skickanlega framfara ydar a mille.“ V1a.

Útgáfustaður og -ár: Hólar, 1670

Umfang: A–Y. [351] bls. 8°

Útgáfa: 5

Viðprent: „Historia Piinuñ ar og Daudans DROttins vors Jesu Christi, Vt af fioorum Gudspiallamøn̄ unum samann lesenn.“ P8a–S2b.

Viðprent: „Hier epter fylgia nøckrar wtvaldar Bæner og Oratiur, sem lesast j Messuñ e a Suñ udøgum, og ødrum Hatjrdum kringum Aared.“ S3a–T8b.

Efnisorð: Guðfræði ; Helgisíðabækur

Bókfræði: Halldór Hermannsson (1878–1958): Icelandic books of the seventeenth century, *Islandica* 14 (1922), 37.

Rafraenn aðgangur: <https://baekur.is/bok/eea3a686-8fc2-4230-9efd-b1c0eb9ad00b>

14 Guðspjöll og pistlar

Helgisíðabók

Guðspjöll og | Pistlar sem lesenn verda | Aared vm kring j Kyrkiu | Söfnudenum. | A | Sunnudøgum og þeim Hæ | tijdis Døgum, sem halldner | eru epter Ordinanti | unne. | Rom. 1. v. 16. | Evangelium er Kraptur Guds, sem | hialplega giører alla þa sem trua | þar æ. | Prentud enn ad nyiu a | Hoolum j Hialltadal. | Anno. | M. DC. Lvij.

Auka titilsíða: „Ein Almenne | leg Handbok fyrer einfallda | Presta, Huørneñ Børn skal skj | ra, Hion samañ vigia, Siukra | vitia, Frammlidna Jarda, og | nøckud fleyra sem Kieñ emañ | legu Embætte vidkiemur. | O | 1 Corinth. 14 Cap. | Lated alla Hlute Sidsamlega, og | skickanlega framfara ydar a mille. | ANNO Domini. | M. DC. L. vij.“ V1a.

Útgáfustaður og -ár: Hólar, 1658

Umfang: A–Y. [351] bls. 8°
Útgáfa: 4

Viðprent: „Historia Piinuñ ar og Daudans DROttins vors Jesu Christi, wt af fíoorū Gudspíallamøñ unum saman leseñ.“ P8a–S2b.

Viðprent: „Hier epter fylgia nøckrar wtvaldar Bæner og Oratiur, sem lesast j Messuñ e a Suñ u Døgum, og ødrum Hætíjdum kringum Aared.“ S3a–T8b.

Athugasemd: Handbók presta var áður prentuð í Einni kristilegri handbók Marteins Einarssonar 1555 og Graduale 1594; handbókin fylgir Helgisiðabók upp frá þessu.

Efnisorð: Guðfræði ; Helgisiðabækur

Skreytingar: 1., 2., 6., 7., 14. og 15. lína á titilsíðu í rauðum lit.

Bókfræði: Halldór Hermannsson (1878–1958): Icelandic books of the seventeenth century, *Islandica* 14 (1922), 37.

Rafrænn aðgangur: <https://baekur.is/bok/b642e170-6a9a-4409-b5c2-46b3748995c2>

15

Dominicale

Helgisiðabók

DOMINICALE | Það er | Gudspíøll og | Pistlar med almeñ elegum | Collectum, sm̄ i Kyrkiusøfnude- | num lesast Aared umkriñg a | Suñ udøgum og ødrum Helgū | og Hætíjdes døgum | Hier med fylger Stutt | Handbok vm Barnaskiñrn, Hiona | vjigslu, Siukra vitian, Framlid | enna Jarda og nockud fleira | sem Keñ emañ legu Embæt- | te vidvijkur. | – | Þryckt i Skalhollte | af Hendrick Kruse Anno 1686.

Auka titilsíða: „Ein Almenneleg | Handbook | fyrer einfallda Presta, | Hvørneñ Børn skal skjira, Hio- | on samañ vjigia, Siukra vitia, | Framlidna Jarda, og nockud fle | yra sem Kieñ emañ legu Em- | bætte vidkiemur. | O | I Corinth. 14 Cap. | Lated alla Hlute sidsamlega, | og skyckanlega frammfara ydar a | mille.“ R3b.

Auka titilsíða: „Textar og Bæner | Sem epter þess Stormektugasta | Arfa Kongs og Herra | KONGS | Christians | Fimta, Hæløflegustu og Gudræ- | kelegustu Bifalningu brwkast eiga Ar | lega, a almeñ elegum Føstu og Bæna- | deige, sem er sa fíoorde Føstu | dagur epter Paska. | GVDe Almattugum fyrst og fremst | til Lofs og Dyrdar. | O | – | Prentad i Skalhollte Añ o 1686.“ V1a.

Útgáfustaður og -ár: Skálholt, 1686

Prentari: Kruse, Henrik (-1699)

Umfang: A–V. [480] bls. 12°

Útgáfa: 1

Viðprent: „Historia Piinuñ ar og Daudás DROTTens vors Jesu Christi, Vt af fíoorū Gudspíallamøñ unū samann Lesenn.“ O4a–Q2b.

Viðprent: „Historia Vpprisuñ ar og Vppstigningarennar Drottens vors Jesu Christi wt af fíoorum Gudspíalla mōñ unum samañ , leseñ.“ Q3a–R1b.

Viðprent: Habermann, Johann (1516–1590): „EIN GOOD Bæn Iohannis Avenarij, sem er Þackargiørð fyrer Christi Pijnu og Dauda.“ R1b–3a.

Viðprent: „Þessu er vidauked wr Hans Konglegrar Majestatis Christians þess Fimta Kyrkiu-Ritual, wtgeingnum Anno 1685.“ T6a–12a.

Viðprent: Olearius, Johann Gottfried (1635–1711): „Ein stutt Bæn. D. IOHannis Olearii. Fyrer sturladar Manneskiur.“ T12b.

Viðprent: „Kongl. Majest. allra Nadugasta Missive til M. Þordar Thorlækssonar um þeñ añ Bænadag.“ V11b–12b. Dagssett 27. mars 1686.

Athugasemd: Prentvilla í bókinni er leiðrétt í Graduale 1691, [334.] bls., og aftur í Graduale 1711, [334.] bls.

Efnisorð: Guðfræði ; Helgisiðabækur

Bókfræði: Halldór Hermannsson (1878–1958): Icelandic books of the seventeenth century, *Islandica* 14 (1922), 38.

Rafrænn aðgangur: <https://baekur.is/bok/4fce7f2e-6695-4a98-80e8-be5305d7c645>

16

Textar sálmar og bænir

TEXTAR | Psalmar | og | Bæner | A þañ Extraordinaire Al- | meñ elega Þacklætēs, Betrunar og | Bænadag, | Sem epter Kongl. Ma- | jest. Allra-Nadugustu Tilskip- | an halldēñ var i Danmørk og No- | rege þañ 14. Maii 1756. | Eñ halldast skal a Islan- | de Vetrardageñ Fyrsta. | (22. Octobr. Næstkomande.)

Útgáfustaður og -ár: Hólar, 1756

Umfang: [31] bls. 12°

Efnisorð: Guðfræði ; Helgisiðabækur